

214 . Turia | Județ: Covasna | Punct: Băile Balványos - Cetatea Balványos | Anul: 2000

Anul: 2000

Cod RAN: 64880.02

Perioade: Preistorie, Evul Mediu

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, Evul Mediu

Categorii sit: Apărare (construcții defensive)

Autori: Zsigmond Loránd Bordi

Instituții: Muzeul Național Secuiesc Sfântu Gheorghe

Raport

Aflată pe Vârful Balvaniș, la o altitudine de 1050 m, la E de Băile Balványos, cetatea cu același nume este cunoscută în literatura de specialitate încă din a doua jumătate a secolului al XIX. Cetatea este compusă dintr-un donjon având planul pătrat și două incinte înscrise una în alta care închid două curți interioare. În incinta exterioară (sau cetatea de jos) nu există urme de construcții, în timp ce în cea interioară (sau cetatea de sus) a fost amenajată o cisternă săpată în stâncă având diametrul de 3,7 m și în partea nordică a donjonului o încăpăre cu o latură semicirculară.

Primele săpături arheologice au fost efectuate de arheologul clujean Alexandru Ferenczi în anii 1942 - 1943. Rezultatele au fost publicate în două scurte rapoarte de săpătură, dar materialul arheologic descoperit, depus în Muzeul Național Secuiesc (Nr. Inv. 16500 - 16509) n-a fost prelucrat, iar notele și planurile realizate în timpul lucrărilor s-au pierdut în timpul războiului. O parte din acestea, mai exact patru vase întregibile și câteva fragmente ceramice au fost publicate de Zoltan Székely în raportul privind săpăturile arheologice efectuate în anul 1971.

În anul 1999 a fost începută prelucrarea acestui material, dar caracterul amestecat și faptul că marea majoritate a fragmentelor avea același număr de inventar a impus realizarea unui sondaj în perioada 31 iulie - 6 august 2000 pentru a stabili stratigrafia și stabilirea ponderii tipologice pe straturi. Totodată s-a urmărit și stabilirea traseului zidului de incintă pe latura sudică a donjonului, care a rămas necunoscută.

Caseta C.1 a fost deschisă lângă colțul sud-estic al donjonului, având dimensiunile de 3 x 2 m. Sub stratul de humus vegetal la o adâncime de -0,15 m a apărut stânca nativă, care a înlocuit complet humusul la -0,5 m. Stâncile dezvelite n-au prezentat urme de prelucrare, urmele de mortar sau pietrele din componența unui eventual zid lipsind cu desăvârșire. Prin urmare ipoteza lansată în anul 1942, după care zidul de incintă ar fi evoluat paralel cu latura sudică a donjonului și legându-se de aceasta după ce face un cot de 90° este nefondată. Din câte se pare zidul se lega într-un alt loc, fapt care urmează să fie verificat prin cercetările ulterioare.

Caseta C. 2 având dimensiunile 5 x 3, 4 x 3 x 3,3 m a fost deschisă în colțul sud-estic al cetății de sus, loc unde s-a presupus că n-a fost deranjat de săpăturile din 1942 - 1943. Sub un strat de dărâmatură compusă din pietre căzute, amestecate cu pământ brun cenușiu și lentile de mortar cu grosimea cuprinsă între 0,3 - 0,45 m s-a aflat nivelul de călcare medieval realizat din pământ negru bătătorit, din care se iveau în unele locuri stâncile. Golurile dintre acestea a fost umplut cu un pământ de culoare roșcată, străin de perimetrul cetății, în care se aflau cioburi preistorice, majoritatea atipice, dar una reprezentând decor tipic culturii Coțofeni.

Materialul arheologic se compartimenta pe două niveluri. În stratul superior, de dărâmatură se aflau fragmente ceramice provenite de la oale borcan, în special pereți de vase, nedecorate și oase de animale, în timp ce de pe nivelul de călcare au fost adunate resturile întregibile ale unui ulcior, de culoare cenușie cu gura lobată, lucrată la roată rapidă, decorată cu benzi și linii paralele, incizate datând din secolele XV - XVI.

Caseta C. 3 cu dimensiunile de 1,5 x 2 m a fost deschisă pe presupusul traseu al zidului. S-a săpat într-un strat gros de dărâmătură compusă din pietre amestecate cu pământ colorat cenușiu de mortar. La adâncimea de -1 m, când lucrările au fost întrerupte nu s-a ajuns încă la stâncă. Din stratul de dărâmătură au fost adunate fragmentele unor oale borcan, în special buze drepte și îngroșate, databile pentru secolul al XIV-lea angrenate în dărâmătură și oase de animale.

Cercetările arheologice efectuate în Cetatea Balványos în vara anului 2000 vin să infirme ipotezele anterioare privitoare la traseul zidului, lăsând în continuare deschisă această problemă, dar confirmă prin date arheologice informația izvoarelor literare conform căroră cetatea a fost locuită în secolul al XVI-lea și indică prin date indirecte existența în vecinătate a unei așezări preistorice. Problemele ridicate în urma acestei campanii de cercetare urmează să fie studiate în cursul campaniilor viitoare.

Informații suplimentare online

[Raportul 1257 din cronica.cimec.ro](http://cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://mapserver.cimec.ro)
